

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS

LIETUVOS
ISTORIJOS
METRAŠTIS

2005 metai

1

LITHUANIAN INSTITUTE OF HISTORY

THE YEAR-BOOK
OF LITHUANIAN
HISTORY

2005

1

VILNIUS 2006

LITAUISCHES INSTITUT FÜR GESCHICHTE

JAHRBUCH
FÜR LITAUISCHE
GESCHICHTE

2005

1

VILNIUS 2006

UDK 947.45
Li 237

Redakcinė kolegija:

Egidijus ALEKSANDRAVIČIUS

Vytauto Didžiojo universitetas

Alfonsas EIDINTAS

Vilniaus universitetas

Zigmantas KIAUPA (pirmininkas)

Lietuvos istorijos institutas

Česlovas LAURINAVIČIUS

Lietuvos istorijos institutas

Ingė LUKŠAITĖ

Lietuvos istorijos institutas

Bronius MAKAUSKAS

Lenkijos MA Istorijos institutas

Jolita MULEVIČIŪTĖ

Kultūros, filosofijos ir meno institutas

Edmundas RIMŠA

Lietuvos istorijos institutas

Jolita SARCEVIČIENĖ (sekretorė)

Lietuvos istorijos institutas

Vladas SIRUTAVIČIUS

Lietuvos istorijos institutas

Saulius SUŽIEDĖLIS

Milervilio universitetas

Redakcinės kolegijos adresas:

Kražių g. 5, 01108 Vilnius

<http://www.istorija.lt>

MOKSLO GYVENIMAS

LENKIŠKIEJI EDMUNDO RIMŠOS APDOVANOJIMAI

Lenkijos mokslų akademijos Tadeuszo Manteuffelio istorijos institutas 2003 m. šventė įkūrimo 50-metį. Ta proga nukaltas Instituto medalis, įamžinantis pusės amžiaus Lenkijos mokslui nusipelnusios institucijos veiklą. Medalio averse pavaizduotas pirmojo Instituto direktoriaus ir jo patrono Profesoriaus T. Manteuffelio (1902–1970) biustas, o reverse – Instituto pastato Varšuvos Senojo miesto rinkoje gotiškas fragmentas, ant kurio yra Instituto pavadinimas ir MCMLIII data. Medalis yra reprezentacinis, juo apdovanojami asmenys, ypač nusipelnę Institutui – jo ilgamečiai darbuotojai, bendradarbiai ir garbingi Instituto svečiai.

2005 m. kovo 17 d. Lenkijos MA T. Manteuffelio istorijos instituto pastate Instituto mokslo tarybos posėdžio metu šis medalis buvo įteiktas ilgamečiui Instituto bendradarbiui ir bičiuliui Lietuvos istorijos instituto darbuotojui Edmundui Rimšai. Įteikdamas medalį Istorijos instituto direktorius profesorius Stanisławas Bylina pabrėžė didelius E. Rimšos nuopelnus stiprinant vaisingą abiejų institutų bendradarbiavimą. Mokslo tarybos pirmininkas profesorius Stefanus K. Kuczyński akcentavo E. Rimšos mokslinių tyrimų pasiekimus ir vertę, pabrėžė, kad šie tyrimai turi didelę reikšmę ir Lenkijos istorijos mokslui.

Kitą dieną, 2005 m. kovo 18 d., Lenkijos heraldikos draugijos posėdyje Varšuvoje už Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės heraldikos ir sfragistikos tyrimų visumą E. Rimšai buvo įteiktas Adamo Heymowskio apdovanojimas. Jį 1995 m. įsteigė Lenkijos heraldikos draugija, taip pagerbdama Draugijos garbės nario, įžymaus Lenkijos heraldiko A. Heymowskio (1926–1995), po Antrojo pasaulinio karo apsigyvenusio Švedijoje, atminimą. Jo darbai yra reikšmingas įnašas į Lenkijos heraldikos tyrimų aruodą. Įamžinant A. Heymowskio nuopelnus, kasmet, visada kovo mėnesį, skiriami jo vardo apdovanojimai už geriausius Lenkijos mokslininkų heraldikos, sfragistikos ir

giminingų mokslų darbus. Iki šiol šis prestižinis apdovanojimas buvo skirtas dešimt kartų, jį gavo daugiau kaip 30 laureatų.

Įteikdamas apdovanojimą Lenkijos Heraldikos draugijos pirmininkas profesorius S. K. Kuczyński tarė trumpą pagiriamąjį žodį E. Rimšai, pabrėždamas aukštą jo heraldikos ir sfragistikos darbų pažintinę ir metodinę vertę. S. K. Kuczyński paskelbė, kad E. Rimša gauna A. Heymowskio apdovanojimą už savo tiriamųjų darbų visumą ir pabrėžė, kad jis yra pirmasis svetimšalis, kuriam įteikiamas šis apdovanojimas.

Kartu su E. Rimša A. Heymowskio apdovanojimas už geriausius 2003–2004 m. paskelbtus darbus buvo įteiktas dr. Iwonai M. Dackai („Korona Polska“ Kaspra Niesieckiego. Pomnik staropolskiego piśmiennictwa heraldycznego“), habil. dr. Zenonui Piechui („Monety, pieczęcie i herby w systemie symboli władzy Jagiellonów“), taip pat buvo išskirtas dr. Elżbietos Bimler-Mackiewicz darbas („Zabytki cechowe i ich funkcje na ziemiach polskich. Studium źródłoznawcze“).

Stefanas K. K u c z y ń s k i s

ATGIMSTANTIS LIETUVOS NACIONALINIS ISTORIKŲ KOMITETAS

2004 m. pradžioje savo veiklą atgaivino Lietuvos nacionalinis istorikų komitetas (LNIK). Tai viešoji įstaiga, vienijanti istorijos mokslu užsiimančias Lietuvos institucijas: universitetus, institutus ir centrus.

Vienas iš pagrindinių Komiteto tikslų – reprezentuoti istorijos mokslą. Tam įkurta interneto svetainė <www.lnik.tk>. Joje nuolat atnaujinama informacija apie konferencijas, stipendijas, renginius ir kitus dalykus, aktualius istorikams. Taip pat čia galima rasti apgintų disertacijų, doktorantų duomenų bazes ir Lietuvos istorikų sąrašus.

Kita svarbi Komiteto veiklos sritis – burti ir stiprinti istorikų bendruomenę. Istorikai, dirbantys skirtingose institucijose, menkai bendrauja tarpusavyje. Beveik visiškai nėra diskusijų tarp profesionalių istorikų ir vidurinių mokyklų istorijos mokytojų. Suprasdamas šią problemą, LNIK ėmėsi Lietuvos istorikų suvažiavimo rengimo iniciatyvos. 2005 m. rugsėjo mėnesį kelioms dienoms į vieną vietą suburs kelis šimtus mokslininkų, dėstytojų, muziejininkų ir mokytojų, Komitetas suteiks galimybę ne tik vieniems su kitais susipažinti, bet ir padiskutuoti.

LNIK nariai yra visos pagrindinės Lietuvos institucijos, kuriose dirba istorikai. Lietuvoje šiuo metu veikia 7 istorijos mokslu tyrimus vykdančios institucijos. Kiekviena iš jų deleguoja į Komitetą savo atstovus proporciniu principu: Lietuvos istorijos institutas – 3 (šiuo metu tai yra habil. dr. Alvydas Nikžentaitis, dr. Darius Staliūnas ir dr. Jūratė Kiaupienė); Vilniaus universitetas – 2 (dr. Rimvydas Petrauskas ir dr. Nerijus Šepetytis); Vilniaus pedagoginis universitetas – 2 (dr. Nelė Asadauskienė ir dr. Sandra Grigaravičiūtė); Vytauto Didžiojo universitetas – 2 (habil. dr. Egidijus Aleksandravičius ir dr. Rūstis Kamuntavičius); Klaipėdos universitetas – 1 (dr. Silva Pocytė); Šiaulių universitetas – 1 (dr. Rita Trimonienė); Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centras – 1 (dr. Arvydas Anušauskas).

LNIK prezidentu ilgą laiką buvo Vytauto Didžiojo universiteto profesorius E. Aleksandravičius, o nuo 2004 m. sausio mėn. juo tituluojamas Lietuvos istorijos instituto direktorius A. Nikžentaitis. LNIK viceprezidentai yra VU istorikas R. Petrauskas ir KU dirbanti S. Pocytė.

Visi Lietuvos istorikai, taip pat muziejininkai bei mokytojai kviečiami įsijungti į LNIK veiklą. Laukiame siūlymų ir pageidavimų, susijusių su istorikų bendruomenės stiprinimu, taip pat pagalbos organizuojant renginius. Būtume labai dėkingi, jeigu atsiųstumėte informaciją apie klubus, draugijas ir pan., ypač provincijoje, bei jų renginius, taip pat apie konferencijas, knygų pristatymus bei panašius dalykus, kurią galėtume paskelbti visiems Lietuvos istorikams skirtoje svetainėje. Jeigu nesikeisime infomacija vieni apie kitus ir nebendrausime, LNIK istorikų bendruomenė Lietuvoje nesusikurs.

Rūstis K a m u n t a v i č i u s